

04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

**Голові Комітету Верховної Ради
України з питань прав людини,
деокупації та реінтеграції
тимчасово окупованих територій
України, національних меншин і
міжнаціональних відносин
Андрію ЗАДОРЖНОМУ**
вул. М. Грушевського, 5,
м. Київ-8, 01008
zadorozhnyy@rada.gov.ua

Шановний Андрію Вікторовичу!

Національна асоціація адвокатів України (далі – НААУ) висловлює Вам свою повагу та звертається стосовно такого.

У НААУ працює постійно діючий колегіальний дорадчий орган – Комітет НААУ з питань міграційного права, громадянства, захисту від видворення та екстрадиції (далі – Комітет), метою якого є сприяння налагодженню єдиної практики і правозастосовних підходів у результаті взаємодії з ДМС України, Держприкордонслужби, правоохоронними органами, враховуючи наявну судову практику, що буде сприяти захисту прав людини у міграційній галузі.

Комітет розглянув проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України» (реєстр. № 9585 від 07.08.2023) та здійснив його правовий аналіз.

Метою прийняття законопроекту є законодавче закріплення можливості реалізації прав іноземців та осіб без громадянства, які захищають територіальну цілісність України, і членів їхніх сімей на отримання посвідок на тимчасове проживання, дозволів на імміграцію або набуття громадянства України.

НААУ просить врахувати зауваження до законопроекту під час його підготовки для розгляду на засіданні Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин.

Додаток: на 3 арк.

З повагою

**Голова Національної асоціації адвокатів України,
Ради адвокатів України**

[ПІДПИС] Лідія ІЗОВІТОВА

Пропозиції та зауваження НААУ
до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законів України
щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у
захисті територіальної цілісності та недоторканності України»
(реєстр. № 9585 від 07.08.2023)

НААУ опрацювала проект Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо правового статусу іноземців та осіб без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України» (реєстр. № 9585 від 07.08.2023) (далі – Законопроект № 11060) і **вважає, що він потребує змін з огляду на таке.**

1. Законопроектом № 9585 пропонується доповнити частину 7 статті 9 ЗУ «Про громадянство України» пунктом 4 такого змісту: «4) своїми діями створює загрози національній безпеці держави, її суверенітету та територіальній цілісності.».

У цьому випадку Законопроектом № 9585 не конкретизується, яким саме чином і який орган державної влади уповноважений встановлювати, що особа створює відповідні загрози, внаслідок чого не може бути прийнята до громадянства України.

Як свідчить судова практика у справах з питань міграції, громадянства, про скасування адміністративних актів індивідуальної дії, зокрема щодо осіб, яким скасовано дозвіл на імміграцію у зв'язку із загрозою національній безпеці України та громадському порядку в Україні, факт, що особа своїми діями створює відповідні загрози, може встановлюватися виключно рішенням суду, яке набрало законної сили.

Зі свого боку на практиці підставою для скасування дозволу на імміграцію у таких випадках слугує не рішення суду, яке набрало законної сили, а лист/подання від правоохоронних органів України, що особа своїми діями несе загрозу національній безпеці та/або громадському порядку, при цьому будь-які належні документальні підтвердження не додаються. Такий документ у розумінні чинного національного законодавства України не є належним і достатнім доказом відповідного факту.

ПРОГНОЗУЄМО: У випадку, якщо ЗУ «Про громадянство України» буде доповнено частиною 7 пункту 4 статті 9 відповідного змісту, який запропоновано Законопроектом № 9585, і при цьому не буде юридично визначено, які саме докази підтверджують, що особа своїми діями створює загрози національній безпеці держави, її суверенітету та територіальній цілісності, це створює ризик необґрунтованих відмов у прийнятті до громадянства України без обґрунтування рішення належними та допустимими доказами, що надалі призведе до численних судових оскаржень.

У цій частині НААУ погоджується з позицією Головного науково-експертного управління апарату Верховної Ради України, відповідно до якої: не зрозуміло, що саме мається на увазі під використаним у цьому пункті формулювання «своїми діями створює загрози національній безпеці держави, її суверенітету та територіальній

цілісності», такі положення допускають довільне тлумачення, що призведе до формування суб'єктивних підходів щодо їх змісту, а також форм і методів реалізації.

2. У статті 19 ЗУ «Про громадянство України» частину 1 пропонується доповнити пунктом 4 такого змісту: «4) використання повнолітнім громадянином України, який має громадянство (підданство) іноземної держави, на території України паспортного документа іноземця.»

У цьому випадку вважаємо за необхідне доповнити запропонований пункт роз'ясненням (уточненням) – яким способом, з якою метою використання повнолітнім громадянином паспорта іноземної держави вважається підставою для втрати громадянства України.

На нашу думку, формулювання зазначеної норми Закону має містити чітко визначені ознаки (критерії) активної поведінки особи, що визначаються уповноваженим органом державної влади, як підстави для втрати громадянства України у зв'язку з використанням повнолітнім громадянином України, який має громадянство (підданство) іноземної держави, на території України паспортного документа іноземця.

Такими критеріями можуть бути: причинний зв'язок між використанням іноземного паспорта і виникненням в особи певного права чи звільнення її від обов'язку, суб'єктивне ставлення (умисел) особи, правові наслідки вчинених юридичних дій, їх істотність для суспільства і держави тощо.

Крім цього, варто відокремити перелічені підстави для втрати громадянства України від підстав скасування рішення про оформлення набуття громадянства України (стаття 21 Закону) у зв'язку з порушенням особою зобов'язання про вихід з іноземного громадянства.

Повинно бути чітко зрозуміло, що положення статті 19 Закону не розповсюджуються на групу осіб, які нещодавно набули громадянство України та на певний час перебувають під дією поданого зобов'язання подати документ про вихід з іноземного громадянства (два роки від дати прийняття рішення про набуття громадянства України).

Ця необхідність обумовлена тим, що процес набуття українського громадянства доволі складний, тривалий і вже не відповідає сучасним реаліям життя. Оформлене тимчасове посвідчення громадянина України до завершення процедури виходу з попереднього громадянства не дає можливості повноцінного існування, пересування та реалізації деяких природних прав людини у суспільстві. Тому використання паспорта попереднього громадянства протягом обмеженого часу об'єктивна необхідність для таких громадян і не суперечить принципам українського громадянства, викладеним у статті 2 Закону.

Зазначене наразі є дискусійним питанням, яке потребує опрацювання та уточнення на законодавчому рівні.

3. Законопроектом № 9585 пропонується частину 3 статті 4 ЗУ «Про імміграцію» доповнити пунктом 1-1 такого змісту: «1-1) одному з подружжя, якщо другий з подружжя є загиблим (померлим) громадянином України, військовослужбовцем Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових

формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України (незалежно від строку перебування у шлюбі, дійсному на момент загибелі (смерті), – у разі звернення із заявою про надання дозволу на імміграцію в період воєнного стану чи не пізніше ніж протягом 6 місяців з дня його припинення чи скасування.».

Запропонована норма визначає, що особа може звернутися з відповідною заявою про надання дозволу на імміграцію в період воєнного стану чи не пізніше ніж протягом 6 місяців з дня його припинення чи скасування. При цьому не враховано, що особа може не мати об'єктивної можливості звернутися із заявою про надання дозволу на імміграцію до уповноваженого органу. Наприклад, особа перебуває за кордоном, не мала змоги в'їхати на територію України задля подання відповідної заяви, як і не змогла реалізувати своє право через дипломатичне представництво/консульську установу України.

У цьому випадку пропонуємо запропоновану норму в частині строку на подання заяви про на надання дозволу на імміграцію викласти у такій редакції: «... у разі звернення із заявою про надання дозволу на імміграцію в період воєнного стану чи не пізніше ніж протягом 6 місяців з дня його припинення чи скасування. *Цей строк продовжується, якщо особа підтвердить, що здійснила дію, спрямовану на подання заяви про надання дозволу на імміграцію, проте така заява не була прийнята уповноваженим органом.*».

При цьому викликає питання залежність можливості реалізувати право на імміграцію від строку, протягом якого особа має звернутися з відповідною заявою про надання дозволу на імміграцію.

У цьому випадку право на імміграцію буде залишатися за особою, оскільки вона має підстави для отримання такого дозволу, але недотримання строку на подання заяви стане підставою для неприйняття від особи такої заяви уповноваженим органом або підставою для відмови в оформленні дозволу на імміграцію, що надалі призведе до численних судових спорів з вимогою зобов'язати міграційну службу прийняти заяву особи та прийняти конкретне рішення по ній.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК. Загалом, Законопроект № 9585 спрямований на законодавче закріплення можливості реалізації оформлення посвідки на тимчасове проживання, отримання дозволу на імміграцію, набуття громадянства України іноземцями та особами без громадянства, які беруть участь у захисті територіальної цілісності та недоторканності України, а також членами їхніх сімей, що матиме позитивний ефект, оскільки унормовує та спрощує відповідні процедури, проте наголошені вище положення потребують доопрацювання та уточнення надалі.